

مطالعه و بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی کارآفرینی با کارایی کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم

علی درخشان مهر^۱ | محمدرضا اباذری^۲ | فرنوش عظیمی خبازان^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه آزاداسلامی، واحد قم، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، قم، ایران

khoshid0251@yahoo.com

۲. استادیار دانشگاه آزاداسلامی، واحد قم، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، قم، ایران (نویسنده مسئول) ۰۹۱۳۳۲۱۲۷۵۱

abazarimr@yahoo.com

۳. استادیار دانشگاه آزاداسلامی، واحد قم، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، قم، ایران ۰۹۱۲۳۸۷۶۶۰۷، fa_azimi@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۱۵

تاریخ دریافت: 96/03/10

چکیده

هدف: مطالعه و بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی کارآفرینی با کارایی کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم هدف مقاله حاضر است.

روش پژوهش: نوع پژوهش، کاربردی و روش آن پیمایش - تحلیلی است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ویژگی های کارآفرینی با ۳۰ سوال (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴) و پرسشنامه کارایی با ۱۶ سوال (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷) است. کل جامعه آماری ۱۱۳ نفر از کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم بودند که به صورت سرشماری مورد مطالعه قرار گرفتند. با توزیع پرسشنامه بین صاحب نظران و کتابداران با استفاده از ضریب توافقی، روایی آن تأیید گردید. تجزیه و تحلیل داده ها با آمارهای توصیفی و استنباطی (شاخص KMO، تحلیل واریانس یک سویه، ضرایب همبستگی و تعیین و آزمون T) صورت گرفت.

یافته ها: نشان داد ویژگی های کارآفرینی در کتابداران به طور معناداری از حد متوسط کمتر است، هم چنین رابطه معنا داری بین خلاقیت، مخاطره پذیری، قدرت طلبی، توفیق طلبی و کنترل درونی با کارایی آنان وجود داشت و رابطه معنادار بین استقلال طلبی و کارایی تأیید نشد.

نتیجه گیری: کتابداران عاملان مؤثر در خدمات اطلاعاتی بوده که با برنامه ریزی های صحیح و اتخاذ سیاست های اصولی در جهت تقویت ویژگی های فردی کارآفرینی و جذب و آموزش آنان، می توان موجبات رشد و توسعه اجتماعی جامعه و ایجاد بستر فعالیت های کارآفرینانه در رسیدن به اهداف خود و کتابخانه را فراهم ساخته و استفاده کنندگان و مراجعان انتظار تغییر و دگرگونی در ارائه خدمات با روش های نو و جدید که حاصل توانایی و مهارت های شغلی کتابداران در رفع الیت های کارآفرینانه است را دارند و این امر موجب ترقی جایگاه کتابداری و اطلاع رسانی در جامعه شده تا کتابداران توجه و احترامی که همیشه آرزوی آن را داشته اند، بیابند.

واژه های کلیدی: کارآفرینی، کتابداران، کتابخانه های عمومی، کارایی، قم

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

منابع مالی خود، کسب و کاری با یک ایده که حاصل نوآوری است را تأسیس و با تلاش آن را به سودآوری و رشد برساند (مصلح شیرازی، ۱۳۹۱، ص. ۱۲).

کارایی را می توان تحقق هدف های سازمان با حداقل هزینه و جلوگیری از عواقب نامطلوب تعریف کرد. یکی از نگرانی های مدیران، کارایی کارکنان است. بدیهی است نیروی انسانی کارآمد می تواند به کمک قدرت اراده و تجربه های با ارزش خود همه چیز را به نفع جامعه و محیط کاری خود تغییر دهد (عرشی، ۱۳۸۱، ص. ۵). کارایی کارکنان تا اندازه ای وابسته به دانش، مهارت، توانایی و آمادگی روحی و روانی آنان است (مولوی و منفرد، ۱۳۹۶، ص. ۷۶). هر یک از این افراد با ویژگی های منحصر به فرد، وارد سازمان می شوند. یکی از این ویژگی ها، خودکارآمدی و کارایی است. خودکارآمدی و کارایی از باورها و انتظارات یک شخص درباره توانایی اش برای انجام موفقیت آمیز وظایف یا رفتارهای معین ایجاد شده است. کارایی در محیط سازمان موجب رعایت مقررات و انضباط اداری، نظم، دقت، داشتن مهارت، تلاش در جهت حل مشکلات سازمان، صرفه جویی، احترام به همکاران و ارباب - رجوع، تشخیص و انتقال مشکل به مدیر سازمان می شود.

کارایی ابعاد زیادی دارد. ابعادی چون: تساوی، هم سویی، سرعت در کار و استفاده از تجهیزات و امکانات که بر اساس آن ها سوالات پرسشنامه کارایی تنظیم گردید. در بعد تساوی، به بررسی میزان علاقه مندی به همکاری با دیگر کارکنان (با وجود اختلاف فردی)، احساس یگانگی و در نهایت میزان احساس رضایت از سازمان می پردازد. در بعد هم سویی، به بررسی میزان رابطه کارکنان و مدیران، حمایت مدیران از کارکنان، میزان پذیرش صحبت های مافوق خود و نظرخواهی مدیران از آنان در تصمیم گیری ها اشاره دارد. در بعد سرعت در کار، به مهارت، تجربه و توانمندی، میزان انگیزه و در نهایت میزان دسترسی به امکانات و تجهیزات لازم جهت سرعت بخشیدن به فعالیت ها پرداخته می شود. در بعد استفاده از تجهیزات و امکانات، به بررسی میزان استفاده مناسب

کتابخانه در فرایند توسعه کشورها نقش اساسی ایفا کرده و بدون آن، دستیابی به توسعه امکان پذیر نخواهد بود. کتابخانه، سازمانی خدماتی که رسالت اصلی آن پیوند جامعه با دانش و اطلاعات از طریق خدمات کارآمد است (اباذری، ۱۳۹۱، ص. ۵). این خدمات باید با انتظارات و نیازهای در حال تغییر جامعه استفاده کننده و کاربران هماهنگ باشد. رشد کیفی جامعه انسانی ارتباط مستقیمی با میزان رشد کتابخانه آن جامعه دارد. کتابخانه با منابع اطلاعاتی روزآمد و کتابداران متخصص می تواند نقشی موثرتر داشته باشد. کتابداران نخستین عامل موفقیت یا عدم موفقیت کتابخانه هستند زیرا اساس فعالیت های آنان خلاقیت^۱، نوآوری^۲، پویایی^۳، مخاطره پذیری^۴ و ارزش آفرینی^۵ است (اباذری و باب الحوائجی، ۱۳۹۵، ص. ۹) و در این میان نقش کتابخانه عمومی مهم بوده که باید با برنامه ریزی صحیح برای تقویت روحیه کارآفرینی، جذب کتابدار کارآفرین و با استعداد، جوامع را توسعه دهند.

کارآفرینی نقش کلیدی در بهره وری، افزایش و بهبود فعالیت های نوآورانه سازمان ها ایفا می کند (احمدی و مرجانی، ۱۳۹۱، ص. ۱۵۴). کارآفرینی عبارت است از ارزش آفرینی و کارآفرین کسی است که بتواند ارزشی مادی یا معنوی را در جامعه خلق نماید. ۳. مکتب فکری در کارآفرینی وجود دارد: محیطی، مخاطره ای و انسانی. مکتب انسانی، ویژگی های انگیزشی (روان شناختی) را برای کارآفرینان موفق بیان می کند: نوآوری، خلاقیت، خطرپذیری، هدایت و رهبری، مهارت های ارتباطی و... (باب الحوائجی، اباذری، نوشین فرد، ۱۳۹۲، ص. ۳۷). کارآفرین فردی است که با به کارگیری و به خطر انداختن

۱. Creativity
۲. Innovation
۳. Dynamism
۴. Risk-taking
۵. Value Creativity

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

کوراتکو و هاجتس^۱ (۲۰۰۴) دریافتند که نقش های کارآفرینانه، در محیط های عملیاتی منجر به ایجاد تنش در افراد شده و آغاز به کار و فعالیت کارآفرینانه، نیازمند مخاطره پذیری مالی، شغلی و اجتماعی است. کارآفرینان در محیط کاری باید به طور مستمر با توانایی های شغلی و مهارت های ارتباطی با همکاران، ارباب رجوع، استفاده کنندگان و دیگران تعامل داشته باشند. چل و هاورث (۲۰۰۹) دریافتند کارآفرینان، قابلیت ارزیابی فرصت ها، گردآوری منابع مورد نیاز در محیط کار و دستیابی به مزایای حاصل از آن ها را داشته و می توان با آموزش ویژگی های کارآفرینانه با توجه به توانایی های مهارت شغلی آنان، اقدامات صحیحی برای رسیدن به موفقیت انجام داد. در ارتباط و تأثیر آموزش کارآفرینان، یافته های دائمی (۲۰۱۱) نشان داد که کارآفرینان با ویژگی های کارآفرینی متوسط به بالا، از آموزش ها و روش های کارآفرینی در محیط کارشان بهره می برند و رابطه مستقیم و معناداری میان آموزش و فعالیت های کاری بر اساس ویژگی های کارآفرینانه وجود دارد.

گروهی از پژوهشگران نظری طباطبائی (۱۳۸۶)، باب الحوائجی و ابادری و نوشین فرد (۱۳۹۲)، کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) و دائوم (۲۰۱۱) به مطالعه ویژگی های نوآوری، مخاطره پذیری، خلاقیت و ... کارآفرینان در محیط های متفاوت پرداخته و دریافتند که این ویژگی ها از ضرورت موفقیت افراد در موقعیت های مختلف است. پژوهش حاضر با جنبه نوآوری در مطالعه ویژگی های کتابداران کتابخانه های عمومی کوشیده است تا این ویژگی ها که مصادیق بارز ویژگی های کارآفرینی بوده و ضرورت انجام پژوهش های بیشتر در آن ها وجود دارد، را بیان نماید. برخی از محققان هم چون ادهمی (۱۳۸۳) با مطالعه ویژگی های فردی کارآفرینی، به نقش مهم تجربه کاری به عنوان یک عامل محیطی در موفقیت کتابداران پرداخته زیرا کتابداران برای ارائه خدمات بهتر به مراجعان و

کارکنان از تجهیزات برای انجام بهتر فعالیت ها، مهیا کردن امکانات و تسهیلات مناسب از طرف مدیران و میزان بهره گیری از آن ها در افزایش انگیزه کارکنان می پردازد (حاجی - زاده، ۱۳۸۴، ص. ۱۲۳).

پژوهش های زیادی در مطالعه ویژگی های روان شناختی کارآفرینان انجام شده که می توان به مواردی اشاره کرد: ادهمی (۱۳۸۳) با مطالعه ویژگی های روان شناختی کارآفرینان (استقلال طلبی، پشتکار، هدف گرایی، توفیق طلبی) در مدیران دریافت که سطح این ویژگی ها در آنان از حد متوسط بیشتر بوده و از بین ویژگی های فردی، متغیر استقلال طلبی و از بین متغیرهای جمعیت شناختی و محیطی، متغیر تجربه کاری بیشترین نقش را در موفقیت مدیران داشته است، وی نشان داد که رابطه معناداری بین برخی از ویژگی های فردی و روان شناختی کارآفرینان وجود دارد. طباطبائی (۱۳۸۶) نتیجه گرفت که کارآفرینان با ویژگی های کارآفرینی متوسط به بالا، همواره با امکان عدم موفقیت مواجه هستند. تغییرات پیوسته ای که موجب ابهام و تنش در همه جنبه های کاری می شود این عدم قطعیت را پیچیده تر کرده و توانایی در انجام امور، موفقیت آنان را افزایش خواهد داد. رستمی (۱۳۸۷) دریافت که رابطه مستقیم و معناداری بین ویژگی های شخصیتی مدیران و کارآفرینی سازمانی وجود دارد و از بین ویژگی های کارآفرینی سازمانی، جذب فرصت های مناسب برای سازمان بیشترین تأثیر را بر کارآفرینی سازمانی داشته است. باب الحوائجی و ابادری و نوشین فرد (۱۳۹۲) در پژوهش "مطالعه متغیرهای جمعیت شناختی کتابداران کتابخانه های دانشگاهی و تأثیر آن بر ویژگی های روان شناختی کارآفرینی ازدیدگاه مکتب انسان گرایانه" با بررسی ۱۰۹ نفر از کتابداران واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی دریافتند که این ویژگی ها در کتابداران از حد متوسط بیشتر و رابطه معناداری بین سطح تحصیلات و مدرک تحصیلی با ویژگی های روان شناختی وجود داشت.

۱. Kuratko & Hodgetts

استفاده کنندگان از این عامل استفاده بهینه ای خواهند برد . رستمی (۱۳۸۷) با نظن و ویژگی‌های کارآفرینان و نقش آن در کارآفرینی سازمانی با جذب فرصت های مناسب سازمانی که بهترین تاثیر را بر کارآفرینی سازمانی دارد، پرداخته است. چل و هاورث (۲۰۰۹) با نظن و ویژگی های شخصیتی کارآفرینان بیان کردند که ارزیابی فرصت ها برای رسیدن به اهداف را می توان با آموزش این ویژگی ها هموار کرد.

در زمینه کارایی نیز تحقیقات زیادی انجام شده که به برخی از آن ها اشاره می شود : میرغفوری و صادقی‌آرانی (۱۳۸۹) در پژوهش «بررسی و ارزیابی کارایی کتابخانه‌ها در به کارگیری مدیریت دانش و نوآوری به منظور بهبود کیفیت خدمات در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی یزد» با پرسشنامه در بررسی از کتابداران کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی به این نتیجه رسیدن که کارایی کتابخانه‌های عمومی نسبت به کتابخانه‌های دانشگاهی در به‌کارگیری تجهیزات در مدیریت دانش برای بهبود نوآوری بیشتر است و کتابخانه‌های عمومی در به کارگیری نوآوری برای ارائه خدمات، کارا تر از کتابخانه‌های دانشگاهی هستند. روانگردی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش «رابطه عوامل انگیزشی برافزایش کارایی در کارکنان ستادی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز» با مطالعه کارمندان دانشگاه با استفاده از پرسشنامه، عوامل انگیزشی مؤثر برافزایش کارایی براساس سلسله مراتب نیازهای مازلو به این نتیجه رسیدند که نیاز به خودشکوفایی در اولویت اول و نیاز به تعلق، نیاز به امنیت، نیازهای فیزیولوژیک، نیاز به قدر و منزلت در اولویت‌های بعدی تأثیر بر کارایی قرار دارد.

مطالعه و بررسی ویژگی های کارآفرینی کارکنان و ارتباط با کارایی آنان در همه سازمان ها ضروری است و کتابخانه های عمومی از این قاعده مستثنا نیستند. این کتابخانه‌ها برای رشد و توسعه سازمان و ایفای نقش کلیدی در گسترش فعالیت های پژوهشی در جامعه، نیاز به برنامه ریزی مناسب در راستای تقویت روحیه کارآفرینی کتابداران فعلی و جذب افراد

کارآفرین دارند . هدف پژوهش حاضر، شناسایی سطح ویژگی‌های کارآفرینی و رابطه این ویژگی ها با کارایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان قم^۱ است تا با ارائه تصویری روشن از ویژگی های کارآفرینی کتابداران، بستری مناسب برای بروز این ویژگی ها در راه رسیدن به اهداف کتابخانه ها و افزایش کارایی کتابداران را فراهم ساخت.

فرضیه های پژوهش عبارتند از:

۱. ویژگی های کارآفرینی کتابداران در سطح «متوسط کارآفرین بودن» است.

۲. بین ویژگی های کارآفرینی (خلاقیت، مخاطره پذیری، قدرت طلبی، توفیق طلبی، کنترل درونی و استقلال طلبی) و مولفه های کارایی (تساوی، هم سوئی، سرعت در کار و استفاده از تجهیزات و امکانات) کتابداران رابطه معناداری وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

نوع پژوهش، کاربردی و روش آن پیمایش - تحلیلی است. در مطالعه مباحث نظری از پرسشنامه ویژگی های کارآفرینی محمد مقیمی (۱۳۹۰) با ۳۰ سوال (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴) و پرسشنامه کارایی از حامد حاجی زاده (۱۳۸۴) با ۱۶ سوال (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷) استفاده شد. کل جامعه آماری ۱۱۳ نفر از کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم بودند که به صورت سرشماری مورد مطالعه قرار گرفتند. با توزیع پرسشنامه بین صاحب نظران و کتابداران با استفاده از ضریب توافقی، روائی آن تأیید گردید . تجزیه و تحلیل داده‌ها با آمارهای توصیفی و استنباطی (شاخص KMO^۲)،

۱. در این پژوهش به منظور ایجاد اختصار برای " کتابداران

کتابخانه های عمومی استان قم" از واژه " کتابداران" استفاده

خواهد شد.

۲. Kaiser-Mayer-Olkin

تحلیل واریانس، ضرایب همبستگی و تعیین و آزمون (T) صورت گرفت.

یافته های پژوهش

دربیان ویژگی های جمعیت شناختی کتابداران، یافته های زیر به دست آمد:

جدول ۱: ویژگی های جمعیت شناختی کتابداران

ویژگی	جنسیت	سابقه کار (سال)							سطح تحصیلات	
		تا ۵ سال	۶-۱۰	۱۱-۱۵	۱۶-۲۰	۲۱-۲۵	دیپلم و بالاتر	کارشناسی	ارشد و کارشناسی	
فراوانی	زن ۴۹ مرد ۶۴	۳۸	۴۳	۲۰	۱۲	۵	۱۰	۶۰	۳۸	
درصد	زن ۴۳ مرد ۵۷	۳۳	۳۷	۱۸	۱۲	۵	۹	۵۳	۳۳	

جدول یک نشان می دهد بیشتر کتابداران، مرد، با سابقه کار ۶ تا ۱۵ سال و دارای مدرک کارشناسی بودند

فرضیه ۱. ویژگی های کارآفرینی کتابداران در سطح «متوسط» برای آزمون فرضیه اول از آزمون T استفاده شد که نتایج کارآفرین بودن « است. آن در جدول ۲ آمده است:

جدول ۲: نتایج آزمون T برای سنجش معیار ویژگی های کارآفرینی کتابداران

ویژگی های شخصیتی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار میانگین
خلاقیت	۱۰۹	۲/۰۶۰۶	۰/۵۷۱۲۳	۰/۰۵۴۷۱
مخاطره پذیری	۱۰۴	۲/۴۱۱۵	۰/۶۹۳۲۸	۰/۰۶۷۹۸
قدرت طلبی	۱۰۶	۰/۱۸۷۸	۰/۰۴۴۷۳	۰/۰۰۴۳۴
توفیق طلبی	۱۰۹	۱/۹۶۳۳	۰/۵۶۵۷۹	۰/۰۵۴۱۹
کنترل درونی	۱۱۱	۲/۰۰۷۲	۰/۵۳۳۲۱	۰/۰۵۰۶۱

استقلال طلبی	۱۱۱	۲/۴۱۲۶	۰/۵۶۷۱۵	۰/۰۵۳۸۳
--------------	-----	--------	---------	---------

فرضیه ۲. بین ویژگی های کارآفرینی (خلاقیت، مخاطره-پذیری، قدرت طلبی، توفیق طلبی، کنترل درونی و استقلال طلبی) و مولفه های کارایی (تساوی، هم سوئی، سرعت در کار و استفاده از تجهیزات و امکانات) کتابداران رابطه معناداری وجود دارد.

در جدول ۳، سطح و رابطه یا عدم رابطه معناداری در ویژگی های کارآفرینی با کارایی کتابداران آمده است:

بر اساس جدول ۲، چون همه ویژگی های کارآفرینی کتابداران در حد کم و متوسط بود و از میانگین ۲/۴۱۲۶ برای حد متوسط، از امتیاز ۳ کمتر است (امتیاز ۲، ۳، ۴، ۵، برای گزینه های بسیار کم، کم، متوسط، زیاد و بسیار زیاد)، لذا فرضیه اول مبنی بر سطح «متوسط کارآفرین بودن» ویژگی های کارآفرینی در کتابداران تایید نشد و میزان ویژگی های شخصیتی کارآفرینی آنان از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

جدول ۳: سطح و رابطه یا عدم رابطه معناداری در ویژگی های کارآفرینی با کارایی کتابداران

فرضیه ها	سطح معناداری	ضریب همبستگی پیرسون	تایید یا رد فرضیه ها
رابطه خلاقیت و کارایی	۰/۰۰۱	۰/۳۸۸	تایید
رابطه ریسک پذیری و کارایی	۰/۰۰۵	۰/۳۲۷	تایید
رابطه قدرت طلبی و کارایی	۰/۰۱۵	۰/۲۸۸	تایید
رابطه توفیق طلبی و کارایی	۰/۰۰۰	۰/۵۸۱	تایید
رابطه کنترل درونی و کارایی	۰/۰۰۰	۰/۵۶۵	تایید
رابطه استقلال طلبی و کارایی	۰/۳۴۴	۰/۱۱۴	رد

جدول ۳ نشان می دهد بین خلاقیت، مخاطره پذیری، قدرت طلبی، توفیق طلبی و کنترل درونی با کارایی

عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شد. در جدول ۴ ضریب تعیین ۰/۴۳۱ محاسبه شد:

کتابداران رابطه معناداری وجود دارد ولی بین استقلال طلبی و کارایی رابطه ای وجود ندارد. جهت بررسی تاثیر ویژگی های شخصیتی کارآفرینی بر کارایی از رگرسیون استفاده و ویژگی های شخصیتی کارآفرینی به عنوان متغیر مستقل و کارایی به

جدول ۴: مدل رگرسیونی متغیرهای جمعیت شناختی ویژگی های کارآفرینی کتابداران

مدل رگرسیونی	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد شده
۱	۰/۶۵۶	۰/۴۳۱	۰/۳۷۷	۰/۳۶۱

جدول ۴ نشان می دهد ویژگی های کارآفرینی کتابداران با متغیر کارایی با ضریب همبستگی ۰/۶۵۶، ضریب مثبت و مستقیم است و بیان می کند که با افزایش نمرات مقیاس ویژگی های کارآفرینی، کارایی کتابداران افزایش می یابد. در ضریب تعیین با مقدار ۰/۴۳۱ نیز بیانگر ۴۳/۱ درصد از کل

ویژگی های کارآفرینی کتابداران است و رابطه معناداری بین این ویژگی ها با کارایی آنان وجود ندارد. جدول ۵ معنادار بودن مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل و وابسته را نشان می دهد:

جدول ۵: بررسی معنادار بودن مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل و وابسته

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F آماره	سطح معناداری
تغییرات بین گروهی	۶/۳۳۷	۶	۱/۰۵۶	۸/۰۷۴	۰/۰۰۰
تغییرات درون گروهی	۸/۳۷۲	۶۴	۰/۱۳۱		
جمع	۱۴/۷۰۹	۷۰			

داده های جدول ۵ معنادار بودن مدل رگرسیونی ارائه شده برای متغیر مستقل و متغیر وابسته را تأیید کرد، زیرا سطح معناداری در جدول برابر ۰/۰۰۰ است که از مقدار خطای آزمون ۰/۰۵ کمتر است و رابطه معناداری بین ویژگی های

کارآفرینی و کارایی وجود دارد. در جدول ۶، ضرایب رگرسیون ارائه شده در کل ویژگی های کارآفرینی کتابداران آمده است:

جدول ۶: ضرایب رگرسیون کل ویژگی های کارآفرینی کتابداران

مدل	مقادیر استاندارد نشده	مقادیر استاندارد	T آماره	سطح معناداری
-----	-----------------------	------------------	---------	--------------

شده					
		Beta	خطای استاندارد	β	
۰/۰۰۰	۵/۰۱۲	-----	۰/۲۴۴	۱/۲۲۵	مقدار ثابت
۰/۲۵۱	۱/۱۵۸	۰/۱۳۱	۰/۰۹۲	۰/۱۰۶	خلاقیت
۰/۸۰۱	۰/۲۵۴	۰/۰۳۳	۰/۰۸۰	۰/۰۲۰	مخاطره پذیری
۰/۳۳۰	-۰/۹۸۲	-۰/۱۲۸	۱/۴۱۵	-۰/۱۳۹۰	قدرت طلبی
۰/۰۴	۲/۹۹۶	۰/۳۹۰	۰/۱۰۲	۰/۳۰۶	توفیق طلبی
۰/۰۲۲	۲/۳۴۱	۰/۳۳۶	۰/۱۱۸	۰/۲۷۷	کنترل درونی
۰/۴۰۴	-۰/۸۳۹	-۰/۰۹۲	۰/۰۸۹	-۰/۰۷۵	استقلال طلبی

می دهد از میان ویژگی های شخصیتی کارآفرینی، توفیق طلبی و کنترل درونی تاثیر مستقیمی بر کارایی کتابداران داشته که توفیق طلبی تاثیر بیشتر و کنترل درونی تاثیر کمتری دارند. در این پژوهش برای شناسایی مناسب بودن تعداد داده ها و متغیرهای اساسی عامل ها از تحلیل عام لی (شاخص KMO و آزمون بارتلت) استفاده شد. در جدول ۷ این شاخص و آزمون در هر ۲ مولفه آمده است:

در جدول ۶، بین برخی از ویژگی های کارآفرینی و کارایی کتابداران هیچ رابطه معناداری وجود ندارد و تنها ویژگی هایی که رابطه معناداری با کارایی دارند، توفیق طلبی و کنترل درونی هستند. چون سطح معناداری آن ها به ترتیب ۰/۰۴ و ۰/۰۲۲ بوده که از ۰/۰۵ کمتر است و بیشترین اثر را در ویژگی های کارآفرینی و کارایی کتابداران دارند، بنابراین معادله رگرسیون $Y=1.225 + 0.306X_4 + 0.277X_7$ نشان

جدول ۷: شاخص KMO و آزمون بارتلت ویژگی های کارآفرینی و کارایی کتابداران

۰/۷۵۷	و آزمون بارتلت KMO شاخص	۰/۶۶۶	و آزمون KMO شاخص
	کارایی کتابداران		بارتلت
			ویژگی های کارآفرینی
۱۰۰/۳۸۶	آماره کای دو	۱/۰۳۴	آماره کای دو

درجه آزادی	۴۳۵	درجه آزادی	۶
سطح معناداری	۰/۰۰۰	سطح معناداری	۰/۰۰۰

در جدول ۷، چون شاخص KMO در هر ۲ مولفه بیشتر از مقدار ۰/۶ بود لذا تحلیل عاملی مناسب است و سطح معناداری آزمون بارتلت که در هر ۲ مولفه برابر صفر بود نشان از کاربرد آزمون بارتلت در این پژوهش دارد.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس فرضیه اول، ویژگی های کارآفرینی کتابداران به طور معناداری از حد «متوسط کارآفرین بودن» کمتر بود که این امر با نتایج تحقیقات درگاهی (۱۳۸۵)، کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) و دائوم (۲۰۱۱) هم سو بوده زیرا در پژوهش درگاهی (۱۳۸۵) آمده که کتابداران همانند دیگر کارآفرینان (در بخش های تولیدی و خدماتی) دارای ویژگی های کارآفرینی متوسط به بالا هستند. بر اساس یافته پژوهش کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) کتابداران در محیط های عملیاتی کتابخانه ها باید به طور مداوم با مهارت های ارتباطی با مراجعان و همکاران در امر اطلاع رسانی، تعامل و همکاری داشته باشند و این امر با پایین بودن سطح کارآفرینی کتابداران کتابخانه های مورد پژوهش، مشکلاتی را به وجود خواهد آورد. یافته های پژوهش دائوم (۲۰۱۱) نشان داد که کارآفرینان با ویژگی های کارآفرینی متوسط به بالا، از آموزش های کارآفرینی در محیط کارشان بهره برده و رابطه مستقیم و معناداری میان آموزش و فعالیت های کاری در بهبود کارایی وجود دارد. در کتابداران نیز آموزش کارآفرینی به عنوان یکی از توانایی های لازم برای احراز کارایی بالا بسیار ضروری و راه را برای رسیدن به اهداف کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی هموار خواهد کرد.

همبستگی بین دو متغیر با نتایج تحقیق ق چل و هاورث (۲۰۰۹) و میرغفوری و صادقی آرنی (۱۳۸۹) هم سو بوده زیرا چل و هاورث (۲۰۰۹) دریافتند ویژگی های خلاقیت و نوآوری، مسئولیت پذیری، میل به نتیجه و آینده نگری کارآفرینان، در حد زیاد، توانسته اند راه را برای رسیدن به اهداف سازمانی هموار نمایند. هم چنان که نتیجه پژوهش میرغفوری و صادقی آرنی (۱۳۸۹) در بلا بودن کارایی کتابخانه های عمومی نسبت به کتابخانه های دانشگاهی در به- کارگیری تجهیزات برای بهبود نوآوری است و کتابخانه های عمومی در به کارگیری نوآوری برای ارایه و بهبود خدمات بیشتر و باکیفیت تر، کارا تر از کتابخانه های دانشگاهی هستند.

در رابطه بین مخاطره پذیری و کارایی در بعد سرعت در کار با سطح معناداری ۰/۰۰۵ و همبستگی بین این دو متغیر در ویژگی مخاطره پذیری، مهارت ارتباطی و مدیریت زمان به عنوان مهم ترین ویژگی کارآفرینان نتایج این پژوهش با نتایج کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) و تافتوی (۲۰۰۲) هم سو است. بر اساس یافته پژوهش کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) کتابداران نیز در کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی نیازمند خطرپذیری بالا بوده و تافتوی (۲۰۰۲) معتقد است: یک ویژگی مهم برای مدیران اطلاع رسانی و کتابداران، همان اولین ویژگی کارآفرینی یعنی نداشتن ترس از خطر کردن در فعالیت های سازمانی است. فعالیت کتابداری به عنوان یک خدمت مشتری مدار نشان می دهد که کتابداران موفق، افرادی هستند که خطر پذیرند (تافتوی، ۲۰۰۲، ص ۶۸).

در رابطه بین قدرت طلبی و کارایی در ابعاد تساوی و هم سویی با سطح معناداری ۰/۰۱۵ و همبستگی بین این دو

بر اساس فرضیه دوم در رابطه خلاقیت و کارایی در ابعاد هم سویی و استفاده از تجهیزات با سطح معناداری ۰/۰۰۱ و

۱. Hodgetts و Kuratko
۲. Toftoy

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

رسیدن به هدف، به منبع انرژی درونی خود و به تلاش و عملکرد خویش متکی است زیرا افراد دارای کانون کنترل درونی از ویژگی هایی م مانند مسئولیت پذیری بالا، سلامت بهداشت روانی بیشتر، تمایل به همکاری با دیگران و اعتماد به آنان، میل به پیشرفت و اعتماد به نفس زیاد بهره مندند، از این رو ضرورت حضور کارکنانی با کانون کنترل درونی در یک سازمان جهت بهبود کارایی، انکار ناپذیر است.

در رابطه بین استقلال طلبی و کارایی در ابعاد سرعت در کار و استفاده از تجهیزات و امکانات با سطح معناداری ۰/۳۴۴ و عدم همبستگی بین دو متغیر، نتایج یافته ها با نتیجه پژوهش ادهمی (۱۳۸۳) هم سو نیست زیرا وی با مطالعه ویژگی های روان شناختی کارآفرینی مدیران (استقلال طلبی، پشتکار، هدف گرایی، توفیق طلبی) دریافت که سطح این ویژگی ها در آنان از حد متوسط بیشتر بوده و از بین ویژگی های فردی، متغیر استقلال طلبی و از بین متغیرهای جمعیت شناختی و محیطی، متغیر تجربه کاری بیشترین نقش را در موفقیت مدیران داشته است.

در نقش کارآفرینان در سازمان های علمی، فرهنگی و آموزشی باید به چگونگی فعالیت و انجام ارائه خدمات آنان نیز توجه کرد. نقش این کارآفرینان علاوه بر تغییر و تحول در سازمان، عامل سازماندهی منابع و استفاده اثر بخش از آن ها و یکپارچگی و ارتباط با نیازهای مشتریان که بر اساس قابلیت ها و برنامه های کار آفرینی منابع انسانی بنا شده، می باشد (احمدپورداریانی، ۱۳۸۶، ص. ۸۲). کتابداران نیز هم چون دیگر کارآفرینان باید در محیط کاری با مهارت های ارتباطی خود با دیگران مشارکت داشته و به عنوان کارکنان توانمند کتابخانه ها با کسب توانایی ها و مهارت های شغلی خود در آینده، به دلیل کمبود وقت و نبود مهارت کافی در کاربران، بازایی اطلاعات را انجام دهند. زیرا پراکندگی اطلاعات موجب گردیده که مراکز اطلاعاتی، کتابدارانی را تربیت نمایند تا بتوانند دسترسی هرچه بیشتر کاربران را به اطلاعات

متغیر، یافته ها با نتایج روانگردی و همکاران (۱۳۹۳) هم سو بوده زیرا آنان دریافتند نیاز به خودشکوفایی در اولویت اول و بقیه نیازها در اولویت های بعدی تأثیر بر کارایی قرار گرفتند. اما نتیجه این یافته پژوهش با نتایج پژوهش مک کلند (۱۹۶۱) در بعد قدرت طلبی هم سو نیست زیرا وی نشان داد که کارآفرینان کسانی هستند که نیاز زیادی به پیشرفت و نیاز کمی به قدرت دارند، چرا که کارآفرین فردی است که با مخاطره پذیری فعالیت خود را آغاز می کند و خود انگایی از ویژگی های اصلی اوست و توفیق طلبی بیشتر موجب حرکت های بعدی او می شود و بر قدرت های سیاسی و ... متکی نیست. در نتیجه قدرت طلبی افراد موجب پیشرفت فرد نمی شود.

در رابطه بین توفیق طلبی و کارایی در ابعاد تساوی و هم سوئی، با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ و ضریب همبستگی ۰/۵۸۱ نتایج این پژوهش هم سو با نتایج پژوهش مک کلند (۱۹۶۱) در بعد توفیق طلبی است. وی ضمن توجه زیاد به موفقیت افراد، با این فرضیه موافق است که نیاز به موفقیت، برتری جویی، رقابت، اهداف چالشی و پافشاری برای انجام کار و فایق آمدن بر مشکلات بسیار ضروری است. شخصی که نیاز به موفقیت در او بالاست، شخصی است که در جست و جوی کارایی بالاتر بوده و با لذت بردن از مسائل چالشی، پشتکار و روحیه رقابتی در فعالیت های کاری دارد.

در رابطه بین کنترل درونی و کارایی در بعد سرعت در کار با سطح معناداری ۰/۰۰۰ و ضریب همبستگی ۰/۵۶۵، نتایج به دست آمده با نتایج تحقیقات کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) هم سو می باشد. آن ها در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که کارآفرینان موفق، به خودشان ایمان دارند. از نگاه آن ها پیروزی یا شکست در گرو سرنوشت، بخت و اقبال یا نیروهایی از این قبیل نیست، بلکه در اختیار خودشان بوده، می توانند با کنترل درونی بر عواقب اعمال خود تأثیر بگذارند. با این اوصاف، باید نتیجه گرفت که فرد کارآفرین برای

فهرست منابع

اباذری، محمدرضا (۱۳۹۱). ویژگی های فردی مرتبط با کارآفرینی در کتابداران و ارائه الگوی پیشنهادی، مطالعه موردی: کتابخانه های مرکزی واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی. رساله دکتری رشته کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

اباذری، محمدرضا و باب الحوائجی، فهیمه (۱۳۹۵). ویژگی های حمایتی کارآفرینی کتابداران کتابخانه های دانشگاهی و کشف رابطه و تاثیر متغیرهای جمعیت شناختی بر ویژگی های حمایتی کارآفرینی آنان. فصلنامه دانش شناسی (علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات). سال ۹. شماره ۳۳ (۲)، ص. ۷-۱۶.

اباذری، محمدرضا و باب الحوائجی، فهیمه و نوشین فرد، فاطمه (۱۳۹۶). شناسایی ویژگی های کارآفرینی صلاحیتی و توانایی های مهارت شغلی و رابطه و تاثیر متغیرهای جمعیت شناختی بر این ویژگی ها در کتابداران کتابخانه های دانشگاهی. فصلنامه دانش شناسی (علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات). سال ۱۰. شماره ۳۷ (۲)، ص. ۷-۱۵.

احمدپورداریانی، محمود (۱۳۸۶). کارآفرینی؛ تعاریف، الگوها و نظریات. تهران: شرکت پردیس.

احمدی، ا. و مرجانی، ع. (۱۳۹۱). بررسی قابلیت های کارآفرینی کتابداران (مطالعه موردی: کتابداران کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی)، پژوهشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال ۱۲، شماره (۳)، ص. ۱۵۳-۱۶۸.

ادهمی، ابراهیم (۱۳۸۳). مطالعه ویژگی های کارآفرینی مدیران ارشد صنایع غذایی اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد، اصفهان، دانشکده مدیریت.

باب الحوائجی، فهیمه و اباذری، محمدرضا و نوشین فرد، فاطمه (۱۳۹۲). مطالعه متغیرهای جمعیت شناختی کتابداران کتابخانه های دانشگاهی و تاثیر آن بر ویژگی های روان شناختی کارآفرینی از دیدگاه مکتب انسان گرایانه، مطالعه موردی : واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی، فصلنامه دانش شناسی (علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری اطلاعات) سال ۶. شماره ۲۱، ص. ۳۵-۴۷.

پراکنده فراهم سازند. به این ترتیب، سرمایه گذاری ها بیشتر بر کتابداران و نه فناوری ها متمرکز می شوند (اباذری، ۱۳۹۱، ص. ۲۵). مدیران رده بالای سازمان باید فعالیت کارآفرینانه درون سازمانی را با جان و دل حمایت و پشتیبانی کرده چه با حضور فیزیکی و چه با اطمینان دادن به این که کتابداران همیشه آماده و در دسترس اند. بدون پشتیبانی مدیران رده بالا در کتابخانه ها، فضای کارآفرینانه درون سازمانی موفق را نمی توان خلق کرد (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵، ص. ۹).

پیشنهادات کاربردی بدین صورت است که چون ویژگی های شخصیتی کارآفرینی در کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم از سطح «متوسط کارآفرین بودن» کمتر است و میزان این ویژگی ها در آنان از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست پیشنهاد می شود تا کتابداران با ارائه راه کارهای نوین و ایده های خلاقانه به عنوان یکی از توانایی های لازم برای احراز کارایی بالا در محیط سازمان راه را برای رسیدن به اهداف کتابخانه ها و مراکز اطلاعاتی هموار گردانند. چون سازمان ها برای بقا در محیط متغیر و متحول کنونی می بایست نسبت به تغییرات در محیط سازمان به شکلی مناسب واکنش نشان دهند و این نقش تنها از طریق به کارگیری کارکنان خلاق و مبتکر ممکن خواهد بود لذا آزادی عمل و در اختیار قرار دادن امکانات به منظور کشف توانایی های کتابداران جهت افزایش خلاقیت و نوآوری پیشنهاد می شود. هم چنین با ایجاد و توسعه مدیریت گروه های کاری برای تعامل بیشتر کتابداران بایکدیگر، زمینه را برای فعالیت های تیمی به منظور رهم افزایش امور سازمانی فراهم نموده تا سا زمان در پیشبرد اهداف خود موفق باشد.

۱. این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان "بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی کارآفرینی با کارایی کتابداران کتابخانه های عمومی استان قم" در دانشگاه آزاد اسلامی استان قم است.

- تافتوی، چارلز ان (۲۰۰۴). توسعه کارآفرینی، کلید موفقیت کتابداران؛ ترجمه و تخلص مریم رحمتی تاش. ماهنامه اطلاع یابی و اطلاع رسانی. شماره ۵. ص ۱۳-۱۴.
- حاجی زاده، حامد (۱۳۸۴). بررسی تأثیری ارتباطات اثربخش بر کارایی کارکنان گروه صنعتی فارس. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.
- درگاهی، پرهام (۱۳۸۵). بررسی ویژگی های کارآفرینانه و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه شهید باهنر کرمان. پایان نامه کارشناسی ارشد، کرمان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- رستمی، لیلا (۱۳۸۷). بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی مدیران با کارآفرینی سازمانی در سازمان های بهداشتی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تبریز. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- روانگردی و همکاران (۱۳۹۳). رابطه عوامل انگیزشی برافزایش کلویی در کارکنان ستادی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز.
- طباطبائی، فاطمه (۱۳۸۶). بررسی ویژگی های کارآفرینی و اثربخشی مدیران دبیرستان دخترانه شهر کرمان در سال تحصیلی ۸۵-۸۶. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- عرشی، ش. (۱۳۸۱). تعیین ارتباط سطوح مختلف نیاز های مازلو و رضایتمندی کارکنان. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل.
- کوراتکو، دونالد و هاجتس، ریچارد (۱۳۸۳). نگرش معاصر بر کار آفرینی. ترجمه ابراهیم عامل محرابی با همکاری محسن تبرایی. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد (نشر اثراصلی ۲۰۰۴).
- مصلح شیرازی، ع. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر به کارگیری سیستم های مدیریت فرایندهای کسب و کار در سیستم های اطلاعات مدیریت سازمان های مدیریت بحران کشور، دومین کنفرانس ملی مدیریت. موقیعی، محمد (۱۳۹۰). کارآفرینی در نهادهای جامعه مدنی: پژوهشی در سازمان های غیردولتی: NGOs، تهران: دانشگاه تهران.
- مولوی، م. و منفرد، ح. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر هوش اجتماعی بر بهبود کارایی کارکنان (مطالعه موردی: بانک مسکن استان آذربایجان غربی)، هفتمین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین. تهران: شرکت ارتباطات ارغوان ایرانیان.
- میر غفوری ح، صادقی آرانی ز (۱۳۸۹). بررسی و ارزیابی کارایی کتابخانه ها در به کارگیری مدیریت دانش و نوآوری به منظور بهبود کیفیت خدمات با استفاده از مدل DEA دومرحله ای مطالعه موردی کتابخانه های عمومی و دانشگاهی شهرستان یزد، کتابداری و اطلاع رسانی. شماره ۴۹، ص. ۱۷۵-۲۰۴.
- Chell, E. and Haworth, J. (2009). *Explorations of the Entrepreneurial personality: A; latent class Analysis paper to ELASM, Vienna.*
- Daum, Kevin (2011). "Entrepreneurs: the artistic of the business world" *Journal of Business strategy*, 26(5)p.53-57.
- Kuratko, D. ; Hodgetts R. (2004). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*. Harcourt College Publishers.
- McClelland, D. C. (1961). *The Achieving Society* . New Jersey: Van Nostrand Company.
- Toftoy, Charles N. (2002). The key to a librarian success: Developing Entrepreneurial Trait. *Information Outlook*, 6(6): Available online at: www.sla.org